

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Liina Naaber

TÖÖÕNNETUSE JA KUTSEHAIGUSE KINDLUSTUS

Lõputöö

Juhendaja:

Paul Tammert, MA

Tallinn 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: finantskolledž	Kuu ja aasta: mai 2014
Töö pealkiri eesti keeles: „Tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustus“ Töö pealkiri võõrkeeles: „Accident at work and occupational disease ”	
Töö autor: Liina Naaber	Olen nõus lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
<p>Lõputöö on kirjutatud tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamise teemal ja töös on üks lisa. Töö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 40 leheküljest. Töö koostamisel on kasutatud 46 allikat, millele on viidatud tekstisisiselt.</p> <p>Lõputöö eesmärk on analüüsida tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamise võimalusi.</p> <p>Lõputöö ülesehitus on käsitlevate teemade järgi paigutatud kahte põhipeatükki, millest esimene sisaldab tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustussüsteemide ülevaadet Euroopa Liidu riikides ja nimetatud kindlustuse arengut Eestis ning teises peatükis antakse ülevaade töövõime toetamise süsteemi reformist ning analüüsitakse tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamise võimalikke lahendeid ja tehakse ettepanek probleemi lahendamiseks.</p> <p>Uurimismeetodina kasutatakse lõputöös teoreetilist uurimismeetodit, see tähendab, et olemasolevaid andmeid analüüsitakse ja sünteesitakse.</p> <p>Euroopa Liidu liikmesriikides katab laiemat osa elanikkonnast riiklik kindlustus ja kõik töötajad on kindlustatud kohustuslikus korras. Eesti on üks väheseid Euroopa Liidu riike, kus ei ole kohustuslikku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse loomisel, mis on tänaseni olnud problemaatiline, oleks vastastikune kindlustusselts sobiv ja vajalik. Selle teostamiseks oleks vaja muuta või täiendada kindlustustegevuse seaduse § 3 lg 2 nõnda, et kindlustusandja võib asutada aktsiaseltsina, vastastikuse kindlustusseltsina või Euroopa äriühinguna, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti.</p>	
Võtmesõnad: Tööõnnetus ja kutsehaiguse kindlustus; töövõime; osaline töövõime; töövõimetus; vastastikune kindlustus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: Accident at work and occupational diseases; efficiency; disability; partial capacity to work; mutual insurance.	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor: Uno Silberg	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja: Paul Tammert	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TÖÖÕNNETUSE JA KUTSEHAIGUSE KINDLUSTUSE VALIKUD	5
1.1. Tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustusemudelid erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides.....	5
1.2. Eesti arengud tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamisel.....	13
2. TÖÖÕNNETUSTE JA KUTSEHAIGUSTE KINDLUSTAMISE VÕIMALUSED	21
2.1. Töövõime toetamise süsteemi reformi põhimõtted	21
2.2. Tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalused.....	27
KOKKUVÕTE.....	31
SUMMARY	33
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	34
LISA SOTSIAALKINDLUSTUSSÜSTEEMID MISSOC VÕRDLUSTABEL.....	40

SISSEJUHATUS

Tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustusest on Eestis räägitud juba üle 20. aasta. Aastatel 2001 - 2002 toimus Riigikogus kaks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu lugemist, 2003.aastal võeti eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi.

Eestis on paljud tööealised jäänud tööst eemale töövõimetuse tõttu, on ka neid, kelle töövõime on vähenenud läbi õnnetusjuhtumi või kutsehaiguse. Kui tööülesannete täitmisel on tekkinud tervisekahjustus ja töötaja on kaotanud töövõime, siis on töötajal õigus nõuda tööandjalt tervisekahjustusega kaasnenud kulude hüvitamist. Töötajal on õigus ka töövõimetuspensionile.

Vabariigi Valitsus kiitis heaks 06. juunil 2013. aastal töövõime süsteemi reformi põhimõtted, mille üheks eesmärgiks on hoida tervisekahjustusega inimesi tööhõives, ning pidurdada töövõimetuspensionäride arvu kasvu. Reformiga luuakse erakindlustusel põhinev tööõnnetus-kindlustuse süsteem, ning kutsehaigusega seonduv lükatakse hilisemasse etappi.

Teema on aktuaalne, kuna tahetakse luua süsteem, mis tagaks õnnetuse tagajärjel töövõime kaotanud või tööõnnetuses kannatanud inimesele haigestumisele eelnenule võimalikult lähedane olukord. Eesmärk on hoida tööhõives vähenenud töövõimega inimesi, mis omakorda aitab kaasa majandusarengule. Muudatuste vajalikkust on nimetatud ka Poliitikauuringute Keskuse Praxis 2011. aasta uuringuaruandes „Eesti sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutliku rahastamise võimalused“. Kahjuks ei ole Eestis kehtivat tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadust ega ka nimetatud kindlustuste terviklikku ja kaasaegset lahendit.

Teema on uudne, sest nüüd ei räägita enam töötajate õigustest saada tööst põhjustatud tervisekahjustuse eest töövõimetushüvitist. Uudsus seisneb töötaja allesjäänud töövõime hindamises, läbi mille saab töötajat kauem tööhõives hoida ja teatud tingimuste korral hüvitist mitte maksta.

Probleemiks on, et Vabariigi Valitsuse otsusega luuakse erakindlustusel põhinev tööõnnetuskindlustuse süsteem, mis ei hõlma kutsehaiguskindlustust ning pakub probleemile poolikut lahendust.

Lõputöö eesmärk on analüüsida tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi. Selleks, et töö eesmärk saavutada on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade Euroopa Liidu erinevates lepinguriikides rakendatavatest tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustustest.
2. Anda ülevaade Eesti arengust tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamisel.
3. Anda ülevaade Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud töövõime toetamise reformist.
4. Analüüsida tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi.

Uurimismeetodina kasutatakse lõputöös teoreetilist uurimismeetodit, see tähendab, et olemasolevaid andmeid analüüsitakse ja sünteesitakse. Autor arendab edasi kursusetöös käsitletut.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis jagunevad omakorda kaheks alapeatükkideks. Esimese peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade, milliseid tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustusmudeleid rakendatakse erinevates Euroopa Liidu liimesriikides, tuues välja, millisel põhimõttel toimub süsteemi finantseerimine; kuidas hallatakse vahendeid; milline on osapoolte vastutus. Põhjalikuma ja mahult suurema ülevaate saab tabelist töö lisas nr 1, mis esitatakse elektroonilisel infokandjal. Esimese peatüki teises alapeatükis antakse ülevaade Eesti arengust tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamisel.

Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse ülevaade Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud töövõime toetamise süsteemi reformist, võrreldakse töövõime toetamise süsteemi reformi eesmärke (2013) tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu (2001) eesmärkidega, antakse ülevaade, kuidas hakatakse töövõimet hindama ning tuuakse välja süsteemi kitsaskohad. Teise peatüki teises alapeatükis analüüsitakse tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamise võimalikke lahendeid ja tehakse ettepanek probleemi lahendamiseks.

Lõputöö kirjutamisel tuginetakse uurivat valdkonda puudutavatel seadustel ja dokumentidel ning kasutatakse õigusaktide 2014. aasta redaktsioone.

1. TÖÖÕNNETUSE JA KUTSEHAIGUSE KINDLUSTUSE VALIKUD

1.1. Tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustuse mudelid erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides

Tulenevalt töötervishoiu ja tööohutuse seadusest on tööandja kohustatud tagama töökeskkonnale esitatud nõudeid ja kahju hüvitamisi. Kui tööandja eirab nõudeid või täidab neid mittenõuetekohaselt ning töötajaga peaks juhtuma tööõnnetus või haigestub töötaja kutsehaigusse, siis ei saa olla kindel, et tööandja kahju hüvitab. Enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides hüvitab selliste õnnetusjuhtumite kahju kohustuslik tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Eesti on üks väheseid riike, kus nimetatud kohustuslik kindlustus puudub.

Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemid on Euroopa Liidu riikides toimunud juba aastakümneid. Igal inimesel on võimalus saada teavet nendest Euroopa Liidu vastastikuse sotsiaalkaitse infosüsteemist - MISSOC (*Mutual Information System on Social Protection*).

Sotsiaalkaitse infosüsteemi MISSOC'it koordineerib Euroopa Komisjon koos tema poolt selleks määratud sekretariaadiga. Iga riik määrab vähemalt ühe vastutava kontaktisiku ministriumist või muust riigiasutusest, kes ajakohastavad korrapäraselt võrdlevaid tabeleid ja riikide sotsiaalkindlustussüsteeme käsitlevaid juhiseid. (Sotsiaalkaitse...08.03.2014)

Kuigi Euroopa Liidul on ühtsed sotsiaalkindlustuse koordineerimise eeskirjad, ei asenda need siiski liikmesriikide endi sotsiaalkindlustuse süsteeme. Igal riigil on õigus otsustada, kes on ja millistel tingimustel kindlustatud ning millised on hüvitised.

Euroopa Liidu riikides on tööõnnetuste ja kutsehaiguste kompenseerimine töötajale reguleeritud mitut moodi, kuigi enamikes riikides on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega kaetud kõik töötajad kohustuslikus korras.

Näiteks Soomes, Rootsis, Taanis, Prantsusmaal, Tšehhis, Lätis, Leedus, Belgias, Saksamaal on eranditult kõik töötajad kaetud kohustusliku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega.

Saksamaal ja Tšehhis ei kuulu kohustusliku tööõnnetuskindlustuse alla need töötajad, kes on kindlustatud mõne teise süsteemi kaudu. Austrias ei ole ettevõtjad kohustuslikult kindlustatud, sest nad pole oma ettevõttes töötajad, kuid neil on võimalik ennast ja teisi perekonnaliikmeid, kes töötavad ettevõttes vabatahtlikult kindlustada. Soomes, Taanis, Prantsusmaal ja Tšehhis maksab kindlustusmakseid tööandja; Leedus maksab tööandja põhilise osa. Saksamaal maksab peamiselt tööandja, väikeses osas toetab ka riik. (Kirch, Naaber...2008)

Austria sotsiaalkindlustus põhineb tööandjal ning kindlustatul ei ole võimalik kindlustusfondi valida. Ravikindlustus- ja õnnetusjuhtumi kindlustusskeemid kuuluvad föderalse tervishoiuministeeriumi järelevalve alla. Õnnetusjuhtumi kindlustusmakseid tasub vaid tööandja. Õnnetusjuhtumi kindlustus katab õnnetused, mis toimuvad töökohas, töökohta minekul ja sealt tulekul ning sisaldavad ka ennetusmeetmeid ning vigastuste korral makstavaid hüvitisi. Õnnetusjuhtumi või kutsehaiguse korral tagatakse esmaabi ja seejärel arstiabi saadavus, mille kulud maksab kinni ravikindlustusfond. Esialgu makstakse kindlustatule rahalisi hüvitisi (kas säilitatakse töötasu või makstakse rahalist haigushüvitist), millele on tal õigus õnnetusjuhtumijärgse töövõimetuse korral. Kui invaliidsuspension oleks suurem, siis hüvitatakse kindlustatule see erinevus. Tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu kannatanule pakutakse nii meditsiinilist kui ka sotsiaalset rehabilitatsiooni. Kutsealase rehabilitatsiooni meetmed hõlmavad eelkõige abi töökoha säilitamisel, leidmisel, täiend-, ja ümberõppel. (Your (a) ... 2013)

Belgias korraldab tööõnnetushüvitisi tööõnnetushüvitiste fond (*Fonds des accidents du travail /Fonds voor Arbeidsongevallen – FAT/FAO*). Tööõnnetuste fond korraldab tehnilist ja meditsiinilist kontrolli ning kinnitab kokkuleppe, millega lahendatakse tööõnnetuse vaidlus kannatanu ja kindlustusfondi vahel. Tööandjad peavad oma töötajad tööõnnetuste vastu kindlustama registreeritud kindlustusfondis või kindlustuse ühiskassas. Belgias tasuvad tööõnnetuskindlustuse makseid tööandjad. Kõik palgatöötajad, sealhulgas praktikandid ja koduabilised, on kaitstud tööõnnetuse ning tööle minnes ja töölt tulles toimuvate õnnetuste vastu. Kutsehaigushüvitiste fond (*Fonds des maladies professionnelles/Fonds voor de Beroepsziekten – FMP/FBZ*) on riiklik sotsiaalkindlustusasutus, mis ainsana vastutab kogu kutsehaiguste vastu kindlustamise valdkonna haldamise eest. Samuti kehtestab fond kutsehaiguste ennetamise korra. (Your (b) ... 2013)

Bulgaarias on kõik isikud, kes töötavad töölepingu, teenistuslepingu või juhatuse liikme lepingu alusel või valitaval ametikohal või kooperatiivis, kindlustatud kohustuslikus korras

tööõnnetuste ja kutsehaiguste vastu. Kindlustus katab invaliidsuse, surma, ajutise töövõimetuse ning ajutise töövõimetuse tööõnnetuste ja kutsehaiguste tõttu. Kindlustajate makstavate sotsiaalkindlustusemaksete summa määratakse kindlaks teatava protsendina kindlustatu igakuisest kindlustusmaksete aluseks olevast sissetulekust. Sissemaksid teevad tööandjad. Bulgaaria tervishoiumudel hõlmab nii kindlustusel põhinevat kui ka maksudest rahastatavaid skeeme. Sotsiaalkindlustusskeeme rahastatakse sotsiaalkindlustusfondide erieelarvete kaudu. Avaliku sektori sotsiaalkindlustust haldab riiklik kindlustusamet. Kohustuslik tervisekindlustus rahastatakse kas riikliku tervisekindlustusfondi eelarvest või riigieelarvest. Sotsiaalabi hõlmab kooskõlas riigisiseste õigusaktidega rahalisi või mitterahalisi hüvitisi, mis täiendavad või asendavad sissetulekut kuni eluliste põhivajaduste rahuldamiseni või rahuldavad abistatavate isikute ja perede konkreetseid vajadusi. Riiklikest sotsiaalkindlustusskeemidest antakse rahalisi toetusi ja pensioni järgmiste riskide korral: haigus, invaliidsus, rasedus ja sünnitus, kutsehaigus ja tööõnnetused, vanadus ja surm. (Your (c) ... 2013)

Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemis ei ole eraldi kindlustusskeemi tööõnnetuste ja kutsehaiguste jaoks. Töötajal on siiski õigus saada lisaks eespool nimetatud hüvitistele sellekohaseid hüvitisi. Tööõnnetusena käsitatakse tööülesande täitmise käigus või selle tõttu saadud vigastust, samuti haigust, mida ei käsitata kutsehaigusena, sest see ei ole kutsehaiguste loetelus, kuid mis on ilmselgelt seotud tööülesannete täitmisega. Samuti käsitletakse tööõnnetusena õnnetust, mis toimub teel tööle või töölt tagasi. Kõiki tööõnnetuse või kutsehaiguse hüvitisi suurendatakse 30–50% võrra, kui tööõnnetuse või kutsehaiguse põhjustas tööandja hooletus seoses kohustusega võtta tööohutuse ja tervishoiu meetmed. Tööõnnetuse ja kutsehaiguse hüvitisi makstakse ka juhul, kui tööandja ei ole täitnud oma kohustust tasuda töötaja eest sotsiaalkindlustusmaksid. Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi haldavad järgmised organisatsioonid. Sotsiaalkindlustuskassa (*Tesorería General de la Seguridad Social*, TGSS) haldab ka sotsiaalkindlustusfondi. Riikliku sotsiaalkindlustusameti (*Instituto Nacional de la Seguridad Social*, INSS) ülesanne on arvestada ja maksta välja kõigi kindlustusskeemide rahalised hüvitised ning kõigi kindlustusskeemide (sh meremeeste erikindlustusskeem) peretoetused. (Your (d) ... 2013)

Iirimaa on kindlustus kohustuslik palgatöötajatel ja praktikantidel. Vabatahtlik kindlustus ei ole võimalik. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitisi määratakse kindlustatud isikutele, kes on sattunud tööõnnetusse või kellel on teatud kutsehaigused. Samuti ollakse kindlustatud

õnnetusjuhtumite vastu, mis toimuvad teel töölt koju või kodust tööle. Tööõnnetushüvitiste saamiseks ei ole konkreetseid tingimusi ette nähtud. Hüvitised võivad hõlmata õnnetushüvitist (*Injury Benefit*), invaliidsushüvitist (*Disablement Benefit*), täiendavat töövõimetushüvitist (*Incapacity Supplement*), raviteenuseid ja matusetoetust. Kõik palgatöötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad on kindlustatud samas üldises riiklikus sotsiaalkindlustusskeemis. Hüvitised tagatakse riiklikest maksudest ja tööandja poolsetest maksetest. (Your (f) ... 2013)

Islandi sotsiaalkaitsesüsteem on riiklik ja põhineb alalisel elukohal ning kõik elanikud on kindlustatud. Tööõnnetuskindlustusega on kaetud kõik töötavad elanikud, välja arvatud välisriikide kodanikud. Islandil on kindlustatud ka kõik füüsilisest isikust ettevõtjad. Isikud kes töötavad kodus võivad samuti taotleda hüvitist seoses tööõnnetusega juhul, kui nad teevad vastava märke igal aastal oma tuludeklaratsiooni. Erinevalt paljudest Euroopa riikidest on Islandil tööõnnetuskindlustusega kaetud ka tunnustatud spordiklubide korraldatud ja treenerite järelevalve all toimuvate treeningute ja ka võistluste ajal toimunud õnnetused. Tööõnnetuskindlustus katab ka lähetuse ajal juhtunud õnnetuse. Tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud arstiabi kaetakse ravikindlustusest. Islandil toimib riiklik tervishoiu- ja ravikindlustusskeem. (Your (g) ... 2013)

Itaalias toimib kindlustusskeem, mis kaitseb töötajaid kutsehaiguste ja tööõnnetuste korral. Seda rahastatakse tööandjate sissemaksetega ning haldajaks on riiklik tööõnnetuskindlustuse amet. Kindlustusskeemist makstakse, kas ajutist hüvitist, eluaegselt pensioni püsiva töövõimetuse korral või matusetoetust. Itaalia sotsiaalkindlustusskeemi rahastatakse tööandjate ja töötajate tasutavatest riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksetest ning üldistest maksutuludest. Itaalias on tööõnnetuskindlustusega kaetud ka koduperenaised. Kutsehaigusena ei käsitleta mitte ainult kutsehaiguste loetelus olevaid haigusi, vaid ka igasuguseid teisi, kui töötaja suudab põhjendada, et haigus on tekkinud just tema töö tõttu. Hüvitisi tööõnnetuse või kutsehaiguse korral maksab riiklik tööõnnetuskindlustuse amet. (Your (h) 2013)

Kreekas maksavad sotsiaalkindlustusmaksleid nii tööandjad kui töötajad. Makstakse vanaduse, invaliidsuse, surma, tööõnnetuste, kutsehaiguste, raseduse ja sünnituse ning töötusega seotud riskide jaoks. Nii töötaja kui tööandja makse suurus on väljendatus protsendina brutotöötasust. Õnnetused ja kutsehaigused ei ole seotud ühe kindla kindlustusharuga. Haigusi ja ajutist töövõimetust reguleeritakse ravikindlustusskeemi kaudu, invaliidsus ja surm kuuluvad pensionikindlustuse alla. Riiklik Sotsiaalkindlustusameti kindlustusfond (IKA-

ETAM) hõlmab peaaegu kogu elanikkonda. IKA-ETAM kindlustab erasektori töötajaid ja neid avaliku sektori töötajaid, kellel on eraõiguslik tööleping, kui nad ei ole liitunud muu üldise kindlustusskeemiga. (Your (i) ... 2013)

Küprosel hõlmab sotsiaalkindlustuse süsteem kõiki isikuid kohustuslikus korras. Palgatöötajatel on õigus järgmistele hüvitistele: tööõnnetuste ja kutsehaiguste hüvitistele, sealhulgas töövõimetuse hüvitis (õnnetusjuhtumihüvitis), puudehüvitis ja surmahüvitis. Isikule, kes on jäänud töövõimetuks tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu makstakse ajutise töövõimetuse hüvitist kuni 12 kuu jooksul. Kui isik on läbi tööõnnetuse kaotanud vähemalt 10%, siis makstakse talle puudehüvitist. Haldajaks riiklik sotsiaalkindlustusamet. (Your (j) ... 2013)

Leedus on Sotsiaalkindlustus- ja tööhõiveministeriumile alluv riiklik sotsiaalkindlustusfond, mille kohalikud bürood vastutavad ka selliste kindlustusskeemide, nagu tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitiste eest. Riiklik sotsiaalkindlustusfond vastutab ka kindlustusmaksete kogumise ning nende riiklikule haigekassale, Leedu tööhõiveametile ja eraõiguslikule pensionifondile ülekandmise eest. Leedu seaduste järgi olenevad tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud kindlustusmaksed valdkonna riskitasemest ning neid maksab üksnes tööandja. Maksemääraks on 0,18 - 0,9% brutopalgast. (Your (k) ... 2013)

Lätis haldab tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud kindlustusi ja hüvitisi riiklik sotsiaalkindlustusamet. Neid hüvitisi (toetusi) võib saada kindlustatu, kes on ajutiselt töövõimetu või, kes sureb tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel (?). Kutsehaiguse korral peab isik olema kindlustatud tööõnnetuse ja kutsehaiguste vastu vähemalt kolme aasta jooksul. Kui kindlustatu sureb tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel, on tema pereliikmetel õigus toitjakaotuspensionile ja matusehüvitisele. Lätis on kohustuslikuks sotsiaalkindlustusmaksuks 35,09% brutopalgast, millest 24,09 % tasub tööandja ja 11% töötaja. Tööandja on makse kinnipidaja ja vastutab kindlustusmakse tasumise eest. (Your (l) ... 2013)

Prantsusmaal haldab tööõnnetuste- ja kutsehaiguste kindlustusskeemi palgatöötajate riiklik ravikindlustuskassa. Kõik palgatöötajad on kohustuslikus korras hõlmatud tööõnnetuskindlustusega. Tööõnnetuse või kutsehaiguse korral on õigus saada lisaks tervishoiuteenusele ka päevaraha ning püsiva töövõimetuse korral pensionit. Kui töövõimeetus on õnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel 100%, siis sõltub pension töövõimetusele eelnenud 12

kuu jooksul saadud töötasust ning püsiva töövõimetuse protsendist. Sotsiaalkindlustuse süsteemi rahastatakse tööandjate ja töötajate poolt makstavatest riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksetest, kuid ka muudest maksutuludest ja sihtotstarbelistest tasudest. (Your (m) ... 2013)

Rootsi sotsiaalkindlustussüsteem põhineb peamiselt riiklikul kindlustusel. Inimeste kaitstust ei määra kuuluvus ühiskonnarühmadesse ning vahet ei tehta palgatöötajate ning füüsilisest isikust ettevõtjate vahel. Ka nemad on kaitstud üldsüsteemis. Rootsi sotsiaalkindlustussüsteem kuulub tervishoiu- ja sotsiaalküsimuste ministeeriumi pädevusse. Sotsiaalkindlustuse vahendeid haldab Rootsi sotsiaalkindlustuskassa, välja arvatud vanadus- ja toitjakaotuspensionit. Enamik kulud kaetakse tööandjate makstavatest sotsiaalkindlustusmaksetest (31,42%). Rootsis on võimalik, et füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalmakseid võib vähendada, kui nad on nõus pikema ooteajaga. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitiste skeem on kohustuslik sotsiaalkindlustusskeem, mida rahastatakse peamiselt palgatöötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate maksetest ning, mis hõlmab sissetulekupõhiseid hüvitisi ja mitterahalisi hüvitisi. Rootsis loetakse kutsehaiguseks ka teatud nakkushaigusi, kui see on tingitud tööst laboris või haiglas. Näiteks võib sellisteks haigusteks olla hepatiit. (Your (n) ... 2013)

Saksamaal on õnnetusjuhtumikindlustus üks viiest riiklikust kindlustusliigist. Õnnetusjuhtumikindlustuse osamakseid tasuvad üksnes tööandjad, väikeses osas subsideerib seda ka riik. Kohustusliku õnnetusjuhtumikindlustusega on Saksamaal kindlustatud isegi lasteaias hoitavad lapsed. Õnnetusjuhtumikindlustust makstakse ainult, kas tööõnnetuse või kutsehaiguse korral. Saksamaal on tööõnnetusega tegelevad institutsioonid sõltumatud riiklikud korporatsioonid, mille juhtkond koosneb võrdselt nii tööandjate kui ka töövõtjate esindajatest. Vaatamata sõltumatusele, on korporatsioonid riikliku järelevalve all, kes kontrollivad seaduse täitmist. Peale riigiametnike, kohtunikke ja sõjaväelaste on kindlustus kõikidele töötajatele kohustuslik. Need isikud aga, kes teevad eriliseks liigitatud tööd ega teeni üle 400 euro kuus, ja ajutised töötajad, kes töötavad kalendriaastas vähem kui 50 päeva, on kindlustusest vabastatud. Õnnetusjuhtumihüvitist makstakse kogu töövõimetuse ajal. Hüvitis on 80% brutopalgast enne töövõimetuse tekkimist ning ei saa olla suurem kui netopalk. Õnnetusjuhtumihüvitis määratakse pärast palgamakseperioodi lõppemist ning seda makstakse kõige rohkem 78 nädala jooksul. Õnnetusjuhtumihüvitist makstakse kogu haiglaravi kestel.

Hüvitise maksmine lõpetatakse, kui teile määratakse tööõnnetus- või kutsehaiguspension. (Your (o) ... 2013)

Soome sotsiaalkindlustuse eest vastutab sotsiaal- ja tervishoiuministerium. Sotsiaalkindlustussüsteemi rakendamises osalevad paljud asutused. Eripäraks on asjaolu, et osa sotsiaalkaitse haldamisest on antud eraõiguslikele kindlustusseltsidele. Õnnetusjuhtumite kindlustuse asutused vastutavad erasektori töötajate õnnetusjuhtumikindlustuse ja kutsehaiguskindlustuse eest. Riigiteenistujate õnnetusjuhtumikindlustuse eest vastutab riigikassa. Õnnetusjuhtumikindlustus põhineb tööandjate makstavatel kindlustusmaksetel. Soome tööandja peab kindlustama iga töötaja, kellele ta annab tööd rohkem kui 12 päeva kalendriaasta jooksul. Kui tööandja ei täida kohustuslikku kindlustamist, siis on töötajal siiski õigus nõuda hüvitist õnnetusjuhtumikindlustuse seaduse alusel. Ajutise töövõimetuse korral makstakse päevaraha kuni ühe aasta jooksul. Õnnetusjuhtumile järgneva esimese 4 nädala jooksul on hüvitise suurus võrdne haigushüvitisega. Seejärel on päevaraha 1/360 õnnetusjuhtumis kannatanu aastapalgast. Kui õnnetus põhjustab rohkem kui ühe aasta kestva töövõimetuse, saab töötaja tööõnnetuspension. Tööõnnetuspension moodustab täieliku invaliidsuse korral 85% aastapalgast kuni 65 aasta vanuseni ning pärast seda 70% aastapalgast. Nagu ka Hispaanias on Soomes töövõtja õigustatud saama kompensatsiooni ka siis, kui tööandja on jätnud maksmata kindlustusmaksed. (Your (p) ... 2013)

Taanis peab olema sõlmitud kindlustus tööõnnetuse ja kutsehaiguse juhtumiks litsentseeritud kindlustusseltsiga. Kindlustus tuleneb töötajate kompensatsiooni seadusest. Kindlustus ei kata teekonda töölt koju või kodust tööle. Taanis toimib tööõnnetuste ja kutsehaiguste amet, kes otsustab, kas tegu on tööõnnetuse või kutsehaigusega. Tulevase teenimisvõime kaotuse hüvitise eesmärk on kompenseerida sissetuleku kaotus tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel. Sissetuleku kaotus võrdub kahe järgmise sissetuleku vahega: asjaomase isiku sissetulek, mida ta oleks saanud, kui ta ei oleks tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu kannatanud, ning sissetulek, mida ta tõenäoliselt saab, võttes arvesse õnnetusjuhtumit või haigust. Hüvitise saamiseks peab töövõime kaotus olema üle 15%. Töövõime täieliku kaotuse korral on hüvitise suurus 83% aastapalgast. Väiksema kaotuse korral väheneb hüvitise suurus proportsionaalselt. Hüvitist makstakse üldjuhul pensionina, kuid seda võidakse maksta ühekordse summana, kui töövõime kaotus on alla 50%. Püsiva töövõimetuse hüvitisega kompenseeritakse tööõnnetuse tüsistustest või kutsehaigusest tingitud tulenevaid igapäeva elu ebameeldivusi. Hüvitise suurus sõltub töövõimetuse määrast ning see arvutatakse vastavate

tariifide alusel. Püsiva töövõimetuse hüvitis makstakse ühekordse summana. (Your (r) ... 2013)

Šveitsi tervisekindlustus koosneb kohustuslikust ja vabatahtlikust ravikindlustusest. Õnnetusjuhtumi- ja kutsehaiguskindlustus katab igat liiki vigastusi ja kutsehaigusi. Need, kes ei ole õnnetuste vastu kindlustatud õnnetusjuhtumikindlustuse seaduse alusel, on vähemalt tervishoiuteenuste osas kaetud ravikindlustusega. Õnnetuskindlustust haldab Šveitsi riiklik õnnetusjuhtumikindlustusfond, mis riiklike või erakindlustusasutuste kaudu tagab kindlustuse töötajatele. Haigus- ja õnnetusjuhtumid kuuluvad föderaalse tervishoiuameti pädevusse. Üldiselt rahastatakse sotsiaalkindlustusliike peamiselt tööandjate ja töötajate sotsiaalkindlustusmaksetest, maksude osa on väiksem. Tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud kindlustusmaksed määratakse protsendina kindlustatu töötasust ja neid maksab tööandja. Ettevõtte on liigitatud iseloomu ja tingimuste järgi klasside ja kindlustusmaks tariifide järgi; liigitamisel võetakse arvesse eelkõige õnnetusjuhtumite riski ning ennetusmeetmete olukorda. Täieliku töövõimetuse korral saab kindlustatu alates 3. päevast pärast õnnetusjuhtumit sissetuleku kaotuse hüvitist, mis on 80% kindlustussummast (esimese kolme päeva eest peab tööandja maksma 80% palgast). Kui töövõime on osaline, vähendatakse hüvitist vastavalt. Püsiva töövõimetuse korral on kindlustatul õigus invaliidsuspensionile. Täieliku invaliidsuse korral on invaliidsuspension 80% kindlustussummast. Osalise invaliidsuse korral vähendatakse hüvitist vastavalt. Kindlustussumma on kindlustatu viimane enne õnnetust saadud palk, mis ei tohi ületada kindlat maksimaalset aastasissetulekut. (Your (s) ... 2013)

Andes ülevaate tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustusmudelitest erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides, järeldub, et enamikes riikides on kõik töötajad kaetud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega ning domineerivaks kindlustusmudeliks on riiklik vorm. Austrias, Belgias, Bulgaarias, Itaalias, Leedus, Saksamaal, Soomes, Šveitsis tasuvad tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse osamakseid ainult tööandjad, aga Rootsis, Prantsusmaal, Iirimaal, Kreekas rahastatakse tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitisi peamiselt, kas palgatöötajate maksetest või tööandjate ja töötajate poolt makstavatest riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksetest. Austrias, Belgias, Hispaanias, Iirimaal katab õnnetusjuhtumikindlustus ka need õnnetused, mis toimuvad töökohta minekul ja sealt tulekul. Tähelepanuväärne on, et Rootsis on füüsilisest isikust ettevõtjal võimalik taodelda tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitist ning, et

Saksamaal on kohustusliku õnnetusjuhtumikindlustusega kindlustatud isegi lasteaias hoitavad lapsed.

1.2. Eesti arengud tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamisel

Eesti riik on läbi töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) rakendanud tööandjatele kohustuse tagada töötajatele ohutu töökeskkond ja tööandjatel lasub kohustus viia läbi uurimine tööõnnetuse ja kutsehaigusega seonduvate asjaolude kohta. TTOS sätestab nõuded töökeskkonnale ja kohustab tööandjat maksma haigushüvitist, aga tööõnnetuse või kutsehaiguse (ka tööst põhjustatud haiguse) puhul peab töötaja tööandjalt kahjuhüvitise saamiseks ise kohtusse pöörduma.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 alusel on igal inimesel õigus tervise kaitsele. Eesti kodanikul on õigus riigi abile vanaduse, töövõimetuse, toitjakaotuse ja puuduse korral. Abi liigid, ulatus ning saamise tingimused ja korra sätestab seadus. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikuga ka Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul. (Eesti Vabariigi Põhiseadus 28.06.1992)

Samas ei tulene põhiseadusest, kuidas isikule tuleks abi anda. Loodud süsteem peab olema kooskõlas rahvusvaheliste lepingutega võetud kohustustega. Kui põhiseaduse kohaselt võib seaduseandja korraldada abi andmise töövõimetuse korral nii hoolekande kui ka kindlustuse vormis, siis Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeks, Euroopa sotsiaalharta, ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste pakt näevad ette, et töövõimetuse puhuks tuleb riigil luua kindlustussüsteem. Riigil lasub kohustus tagada töövõimetuse korral isikule sissetulek kõrgemal tasemel, kui ta saaks vaesusabi süsteemist. (Veldre jt...2012)

Tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamise arutelu on olnud üleval Eesti Vabariigi loomisest peale ning soovitusel juurutada see Eestis on esitanud korduvalt ka Rahusvaheline Valuutafond (IMF - International Monetary Fund) oma järeldustes Eesti arengute kohta.

1993. aastal lepitati Eestis esmakordselt riiklikul tasandil kokku, et tuleb välja töötada ühtne seaduseelnõu sotsiaalkindlustuse süsteemi kohta, mis sisaldaks pensionikindlustust, haiguskindlustust, töötukindlustust, tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust (Siitan...2009).

Riigikogu juhatuse otsusega võeti 15. märtsil 2001. aastal menetlusse tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu. Eelnõu sätestas kohustusliku tööõnnetuskindlustuse ja kohustusliku kutsehaiguskindlustuse, nende kindlustuslepingute tingimused ning teostamise korra. (Riigikogu...19.03.2001)

Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadust oli vaja eesmärgil, et säilitada tööealist elanikkonda ning kaitsta tööandjaid finantsriski eest seoses kutsehaiguste ja tööõnnetustega. Oli tarvis luua süsteem, mis motiveeriks tööandjaid parandama töökeskkonda ja läbi selle ennetama tööõnnetusi ning kutsehaigusi. Efektiivne ennetustegevus pidi pidurdama õnnetusjuhtumite teket, mistõttu oleks kulud arstiabile väiksemad ja töövõimeliste inimeste arv kõrgel. Eesmärk oli luua kõigile kindlustatule ühetaoline kindlustuskaitse ja ka hüvitused. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu nägi ette ka rehabilitatsioonimeetmeid, mille kaudu oleks kannatanuid tööellu tagasi aidatud.

30. aprillil 2001. aastal Riigikogu majanduskomisjoni istungil oli päevakorras tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu arutelu selle esimesele lugemisele saatmiseks. Seaduse eelnõu väljatöötamisel olid osalenud sotsiaalministeeriumi esindajad, Töötervishoiu Keskuse esindaja, Eesti Ametiühingu Keskliidu esindaja, Eesti Kindlustusseltside Liidu esindaja, Eesti Liikluskindlustuse Fondi esindaja, Eesti Tööandjate ja Tööstuse Keskliidu esindajad ning rahandusministeeriumi esindajad. Rahandusministeeriumi juriidilise osakonna juhataja informeeris, et täiendavalt töötatakse Garantiifondi poolt välja riskipreemiate, kindlustusvõtja riskikoefitsiendi arvutamise kord ja tegevusalade jaotus tariifiklassidesse. Riigikogu majanduskomisjon jõudis otsusele, et Vabariigi Valitsuse esitatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu tuleb saata Riigikogu täiskogule 9. mail 2001. aastal esimeseks lugemiseks ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. (Riigikogu...2001)

9. mail 2001. aastal võeti Riigikogus arutusele Vabariigi Valitsuse algatatud tööõnnetus- ja kutsekindlustuse seaduse eelnõu. Alustati esimest lugemist. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu esimesel lugemisel riigikogus märkis rahandusminister, et tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse kehtestamisega kohustusliku kindlustusena tagab riik piisava kaitse isikutele, kes on saanud kannatada läbi tööõnnetuse või kutsehaigestumise. Kahju hüvitamise kohustuse delegeerimine eraõiguslikule kindlustusandjale võimaldab riigil vabanenud riigieelarvevahendite kasutamist. Samuti vähendab tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus ravikindlustussüsteemi koormust. Peamisteks variantideks on avalik õigusliku organisatsiooni ja eraõigusliku aktsiaseltsist kindlustusseltsi

mudelid. Viimasega kaasneks tööandjatele kohustusliku kindlustuse sõlmimise kohustus, mille eesmärgiks on muuhulgas tööandjate motiveerituse tõstmine töökeskkonna parandamisele ning riigi ravikindlustussüsteemi koormuse vähendamine. Majanduskomisjoni ettepanekul lõpetati esimene lugemine ja muudatusettepanekute tähtajaks sai 16. mai 2001. (IX Riigikogu...2001)

15. oktoober 2001. aastal otsustati Riigikogu majanduskomisjoni istungil pikendada tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu esimese ja teise lugemise vahelist tähtaega.

28. jaanuaril 2002. aastal oli Riigikogu majanduskomisjoni istungil päevakorras number üks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu arutelu. Selleks ajaks oli eelnõu teksti juba põhjalikult muudetud, hulgalisi sisulisi muudatusettepanekuid oli laekunud ka Riigikogu liikmetelt. Istungil töötati seaduse eelnõu tekstiga veelgi ja tehti palju muudatusi, võeti vastu otsus saata Vabariigi Valitsuse esitatud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu komisjoni varasema otsuse alusel Riigikogu täiskogule teiseks lugemiseks 30. jaanuariks 2002. aastaks ja pärast muudatusettepanekute läbihääletamist teha ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada. (Riigikogu...2002)

30. jaanuaril 2002. aastal toimus Riigikogus tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu teine lugemine. Eelnõu oli esitatud teisele lugemisele terviktekstina. Rahandusminister palus toetada Vabariigi Valitsuse algatatud seaduse eelnõu. Majanduskomisjoni liige kandis ette, et eelnõu on nii sotsiaalministeeriumi kui rahandusministeeriumi asjatundjate ning ka kindlustusandjate esindaja seisukohalt tasakaalustatud, aga kuna ajakirjandusest on näha, et on tekkimas eriarvamusi, mistõttu on oodata, et eelnõuga tuleb veel tõsist tööd teha ja nagu majanduskomisjonis kokku lepiti tehti ettepanek teine lugemine katkestada, et jätkata tööd seaduse üksikute osade kallal ja muudatusettepanekute tähtajaks määrati 13. veebruar 2002. Üks Riigikogu liikmetest leidis, et tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadusega (kindlustuse kohustuslikuks muutmisega) tahetakse see riigi kohustuse, õiguste ja vastutuse alt välja viia. Peale muudatusettepanekute aktsepteerimist Riigikogu täiskogu poolt katkestati teine lugemine. (IX Riigikogu...2002)

10. veebruaril 2003. aastal võeti tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu ilma Riigikogu täiskogus menetlemata tagasi. Ilmselt ei pidanud poliitikud seaduse eelnõud enam

oluliseks, mistõttu jäi see vastu võtmata. Pealegi oli eelnõu saanud palju kriitikat nii kindlustusseltside kui ka tööandjate poolt.

Uuesti tuli teema päevakorda 2007. aastal, kui Vabariigi Valitsus lubas oma 2007. - 2011. aasta tegevusprogrammis luua tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse, tõstmata maksukoormust, lubades esitada 2008. aastal tööõnnetus- ja kutsehaigusekindlustuse kontseptsiooni. Kui 4. detsembril 2008. aastal arutati valitsuskabineti istungil kõnealust teemat, siis otsustati taas luua rahandusministri ettepanekul erakindlustusel põhinev ja kõigile tööandjatele kohustuslik tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Rahandusministeeriumile tehti kohustuseks rääkida sotsiaalpartneritega ja esitada eelnõu Vabariigi Valitsusele 1. novembriks 2009. aastaks arutamiseks. Seda eelnõud ei olnud rahandusministeerium 2011. aastaks veel esitanud. Küll aga sõnastati rahandusministeeriumi strateegilises arengukavas 2008 - 2011 uueks eesmärgiks osaleda tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi alternatiivsete lahenduste välja töötamisel. 13. mail 2010. aastal toimunud kabinetiistungil otsustati aga, et töötervishoiusüsteemi muutmise lahenduste väljatöötamise kohustus läheb rahandusministeeriumilt üle sotsiaalministeeriumile. (Uder jt...2011)

Riigikontroll on 2011. aasta aruandes *Järeldudit riigi tegevuses turvalise töökeskkonna tagamisel* välja toonud ettepanekute tegemise rahandus- ja sotsiaalministrile, milles soovitati töötada välja Eestis rakendatav süsteem, mis motiveeriks tööandjat töökeskkonda parandama ja töötajat oma tervist hoidma. Sotsiaalministri kinnitusel ongi süsteem olemas töötervishoiu ja tööohutuse õigusaktide, Tööinspektsiooni järelvalve, karistumäärad rikkumiste eest, töötervishoiuteenuste osutamise näol. Süsteem saaks alati olla tõhusam, sellesse peab riik panustama. Rahandusminister reageeris soovitusele uuringu *Eesti sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutliku rahastamise võimalused* tellimisega koostöös sotsiaalministeeriumi, haigekassa, töötukassa ja Eesti Kindlustusseltside Liiduga. (Uder jt 2011)

Erinevaid allikaid uurides on autor jõudnud järeldusele, et võimalusi rahastamiseks on olnud, kuid pika mõtlemise või muude põhjuste tõttu on aeg mööda lastud. Näiteks oleks võinud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuseks leida osaliselt finantsvahendeid ajal, kui otsustati langetada töötuskindlustuse maksumäära, mille oleks saanud suunata tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusse.

Kui Eesti tuli välja 2001. aastal tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõuga, siis mahtus seaduse eesmärki ka kohustuslik kutsehaiguskindlustus. Mõlemad, nii

tööõnnetuskindlustus kui ka kutsehaiguskindlustus maandavad töõandja riske. Mõlemad kindlustused on otseselt tingitud osalisest või täielikust töövõimetusest. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse (seaduse) puudumise tõttu, ei saa inimesed nõuda hüvitist lisakulude katteks, mis on tingitud tervisekahjustusest tekkinud vajaduste suurenemisest. Vajadus taastusraviks näiteks.

Autor nendib siinkohal, et kui töõtaja haigestub üldhaigustesse, siis maksab töõandja talle hüvitist haiguslehe alusel alates neljandast päevast kuni kaheksanda päevani (kokku viis päeva) ja seda 70%. Töõtaja kutsehaiguse või töõõnnetuse puhul maksab haigushüvitist Eesti Haigekassa ravikindlustuse seaduse (RaKS) alusel 100% (RaKS § 54 lg 1 p 6). Samuti langeb riigile töövõimetuspensioni maksmise kohustus töõtaja töõõnnetusest või kutsehaigusest tingitud töövõime kaotuse tõttu. Ühtse süsteemi puudumise tõttu ongi kulutused jaotatud pensionikindlustuse süsteemi ja ravikindlustuse süsteemi vahel.

Omaette teemaks on füüsilisest isikust ettevõtjad (FIE), kes ei ole võrdsed teiste palgatöõtajatega. Kuna FIE on ise endale töõandja, siis, haigestumise korral maksab Haigekassa talle hüvitist alates 9ndast päevast (kolm esimest päeva ei hüvitata ja viis päeva läheb kaduma töõandja puudumise tõttu), kuigi FIE sotsiaalmaksukohustus on 107 eurot kvartalis, mis on miinimumnõue ja mida tuleb tasuda avansiliste maksetena, olenemata ettevõtlustulust.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011 - 2015 punktis neli on kirjas, et viiakse läbi eri- ja sooduspensionite reform, luuakse töõõnnetus- ja kutsehaiguskindlustussüsteem, mis motiveeriks töõtajaid hoolima oma tervisest ja töõandjaid pakkuma oma töõtajatele tervislikku töökeskkonda.

26. märtsil 2014. aastal võeti Riigikogu Täiskogu istungil vastu otsus *õigusaktide revisjoniga seoses seaduste muutmise ja kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu* (519 SE) kohta, millega tunnistatakse kehtetuks, muudetakse või täiendatakse ligi 50 erinevat seadust. Tuginedes 519 SE (seaduse eelnõu) tekstile ning seletuskirjas esitatule, ei maksa riik enam õigusjärglaseta likvideeritud ettevõtete eest saamata jäänud tuluhüvitist kannatanutele, kes pöõrduvad vastava avaldusega riigi poole hüvitise maksmiseks peale 01.06.2014. aastat. Eelnõu kohaselt ei hüvita riik õigluskjärglaseta likvideeritud ettevõtete eest vajaduse suurenemisest tingitud kulusid. Seda ka juhul, kui vajaduse suurenemise on tekitanud õigluskjärglaseta ettevõte.

Seletuskirjas on muudatusi põhjendatud selliselt, et vastav õiguste ja kohustuste üleminek on reguleeritud teiste seadustega. (Nukka jt...2013)

Äriseadustikus (ÄS) on reguleeritud õigusjärgluse kujunemine. Kuid nii võlaõigusseaduses (VÕS), kui ka äriseadustikus puuduvad sätted selle kohta, milline on õigusjärglus juriidilistel isikutel ning nende vastutus töötajate terviskahjustavate tingimustega tekitatud kahju eest. Seletuskirjas on võetud seisukoht, et pensionite ja toetuste maksmine on piisav riigipoolse kohustuste täitmiseks. Seletuskirjas on käsitletud ka töövõimetuspensioni temaatikat. Tähelepanuväärne on see, et töövõimetuspensionit makstakse isikule sõltumata sellest, kas tal on kutsehaigus või tööõnnetus. Ainult, et töövõimetuspensioni eelduseks on 40% püsiv töövõime kaotus ja nõutav pensionistaaž. (Nukka jt...2013)

Arvestamata on jäetud olukord, kus tööõnnetuses kannatanu või siis kutsehaigestunu ei vasta töövõimetuspensioni saamise kriteeriumile, näiteks kui püsiv töövõime kaotuse protsent on ainult 30%. Lisakulude katmiseks on seletuskirjas öeldud, et puude olemasolul on võimalik maksta puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel. Paraku ei kaasne kutsehaiguse diagnoosimisega või tööõnnetuses viga saamisega automaatne puude määramine.

Põhiseaduse (PS) kohaselt tagab töötingimuste järgimise riik. Euroopa Sotsiaalharta ratifitseerimisega on Eesti Vabariik võtnud kohustuse tagada töötajatele õiglasel töötingimused; õiguse töötada ohututes ja tervislikes töötingimustes; tagada nende eeskirjade täitmine tööandjate poolt.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon esitas järgnevalt muudatusettepanekud (519 SE) selliselt, et tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitab likvideeritud õigusjärglaseta tööandja asemel Sotsiaalkindlustusamet ja ka hüvitist saavatele isikutele vajaduse suurenemisest tekkinud kulud (Muudatusettepanek...2014)

Riik on otsustanud mitte käivitada sundkindlustussüsteemi, mis on rohkem kui neliteist aastat eelnõuna ringelnud valitsuskabinetides. Küll aga võtab riik enda peale hüvitise maksmise neile inimestele, kellel on tööga seoses põhjustatud tervisekahjustus ja kelle tööandja on likvideeritud. (Riik...2014)

Üks õiguskomisjoni liige on öelnud, et riik ei jäta kutsehaiguse või tööõnnetuse tagajärjel töövõime kaotanud inimesi hätta ja samas ei suurenda ka ettevõtjate maksukoormust, mida

sundkindlustuse süsteem oleks kaasa toonud. Välja ütlemata jääb, et hätta ei jäeta vaid inimesi, kelle tööandja on likvideeritud. Nagu on öelnud õiguskomisjoni esimees, et antud olukorras ei ole valitsusel aktuaalne tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustussüsteemi loomine.

Lugedes ülevaadet Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011 - 2015 täitmisest perioodil aprill 2011 - märts 2014, leiab sõnastuse: *Edasi liiguti töövõime toetamise reformiga, mille toetamiseks planeeriti olulised investeeringud struktuurifondide vahenditest, koostati töövõime hindamise metoodika ning valmistati ette seadusmuudatusi* (Ülevaade...2014).

Sotsiaalministeeriumi arengukavast aastateks 2014 - 2017 tuleneb, et tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus integreeritakse ühtsesse töövõimetusskeemi.

26. märtsil 2014. aastal ametisse astunud valitsus nimetab Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni tegevuskavas, et tööjõumaksude osas toetatakse töötuskindlustuse määra vähendamist 0,6% võrra. Koalitsiooni tegevuskavas punktis seitse lubatakse käivitada tööturu osapooli kaasates Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi põhialuste kokkuleppimise protsess. (Eesti...2014)

Rohkem kui tööõnnetuse- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse üle on vaieldud just selle õigusliku vormi pärast. Siinkohal seisavad vastamisi Tööandjate keskliit ja Vabariigi Valitsus. Viimane võttis vastu otsuse luua erakindlustusel põhineva kindlustuse. Tööandjate Keskliit, aga ei toeta erakindlustusel põhinevat tööõnnetuskindlustust, kuna leiab, et sellisel juhul oleks primaarne kahjude hüvitamine ning ennetustegevus jääks tähelepanuta. Pealegi oleks erakindlustusel põhinev mudel kulukam. Autori arvates ei ole tööandjad hoopis seetõttu motiveeritud erakindlustusel põhinevast kindlustusest, et ei soovita tasuda kindlustusmaksleid kindlustusseltsidele ning kulude madalal hoidmise eesmärgil ei peaks siis parendama ka töökeskkonda.

Nimetatud tööandjatepoolset seisukohta kinnitab endine Tööinspektsiooni juht Priit Siitan loetledes tööandjate tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse vastasuse peamiseks põhjusteks kulude kasvu, mille tulemusena majandus halveneb ja maksukoormus tõuseb (Siitan...2009).

90ndatel räägiti avalik-õiguslikust vormist, mille loomisel oleks võetud eeskujuks Saksamaal rakendatud mudel. Viimastel aastatel on eelistatud eraõiguslikku vormi. 2013. aastal on teemaks olnud Töötukassa juurde tekitatavast vormist. (Siitan...2013)

Eesti ratifitseeris osaliselt 2000. aastal Euroopa Sotsiaalharta, mis on aluseks inimeste sotsiaalsete õiguste kaitsele. Teine oluline dokument on Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeks, mis jõustus Eestis 20. mail 2005. aastal. Sotsiaalkindlustuskoodeksi standardeid loetakse Euroopa sotsiaalkindlustuse miinimumstandarditeks. Eesti täidab tänasel päeval kõiki sotsiaalkindlustuskoodeksi miinimumnõudeid, kuid meil ei ole reaalselt tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustust.

Andes ülevaate Eesti arengust tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustuse loomisel, järeldub, et kord on olnud see päevakorras ja siis kaotanud oma aktuaalsuse. Kindalasti pole see olnud järjepidev ja eesmärgipärane. Kaks korda on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu olnud Riigikogus lugemisel, kolmandal korral võeti tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu ilma Riigikogu täiskogus menetlemata tagasi.

2. TÖÖÕNNETUSTE JA KUTSEHAIGUSTE KINDLUSTAMISE VÕIMALUSED

2.1. Töövõime toetamise süsteemi reformi põhimõtted

Eestis on jätkuvalt tõusvaks probleemiks töövõimetus. Üha enam tuleb juurde inimesi, kellele on määratud püsiv töövõimetus, mis omakorda tähendab, et riigi tulud vähenevad, kuid samal ajal suurenevad kulud nii töövõimetusühvitiste kui ka pensionite kujul. Vabariigi Valitsus kiitis heaks 6. juunil 2013 aastal töövõime toetamise süsteemi reformi põhimõtted. Reformi eesmärk on hoida tööl ka tervisekahjustusega inimesi, suurendada nende tööhõivet läbi rehabilitatsiooni.

Uus süsteem peaks lahendama praeguse süsteemi probleemkohad, milleks on:

- killustatud korraldus inimeste jaoks;
- vähenenud töövõimega inimesed ei pruugi saada sobivaid meetmeid tööle tagasipöördumiseks;
- töövõimetus hindamine põhineb igapäevaste mudelitel;
- ennetustegevused on puudulikud;
- töövõimetus seonduvat hüvitist saab 10% tööealisi (Töövõime...2013).

Võrdluseks tuuakse välja, mis on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) soovitusel Eestile töövõime hindamise süsteemi reformimiseks. Nendeks on:

- piirata süsteemi sisenemist;
- tunnustada tööandjate kohustusi;
- siduda hüvitiste maksmise kohustus osalemisega aktiveerivates meetmetes (aktiivsuskõue);
- töö peab rahaliselt ära tasuma;
- Eestis tagab töövõimetus oluliselt suurema sissetuleku kui töötule makstavad hüvitised;
- võtta suund töötuse ja töövõimetus ühte sulandamisele (Töövõime...2013).

Reformi kava on ette valmistatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammile aastateks 2011 - 2015; Sotsiaalministeeriumi arengukavale 2013 - 2016; konkurentsivõime kavale "Eesti 2020" tegevuskava ning arvesse on võetud Euroopa Komisjoni ja OECD soovitusi (Töövõime...2013).

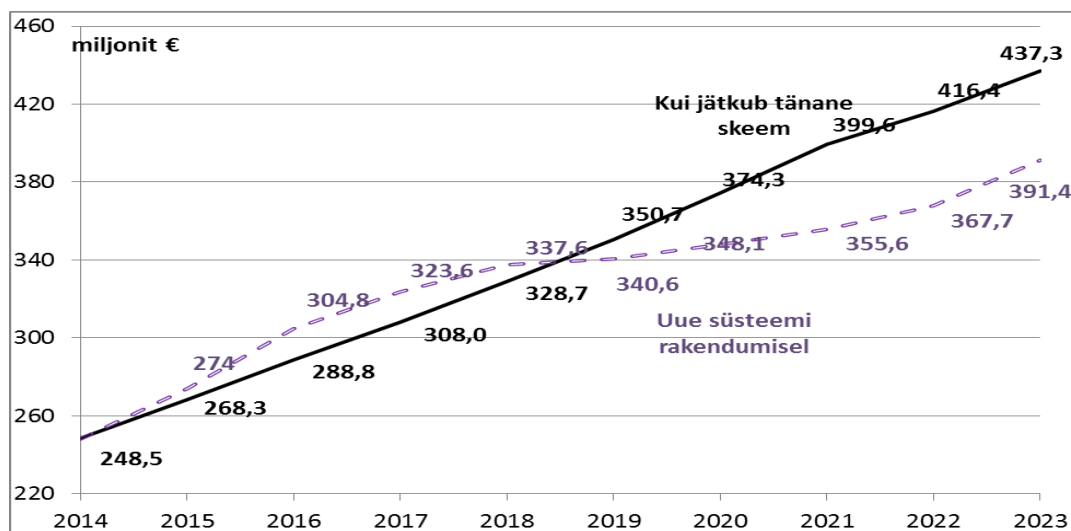
Tabel 1. Töövõime toetamise süsteemi reformi (2013) ja Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu (2001) erinevused/sarnasused. Allikas: Töövõime...2013, Tööõnnetus...2001. (Autori koostatud)

Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu 711 SE(2001) eesmärgid	Töövõime toetamise süsteemi reformi (2013) eesmärgid
Hoida töövõimeliste inimeste arv kõrgel läbi ennetustegevuse.	Isiku motiveerimine säilinud töövõime ulatuses aktiivne olema.
Säilitada tööealist elanikkonda.	Vähenedud töövõimega inimeste tööturule tagasitoomine.
Rehabilitatsioonimeetmete kasutamine inimeste tööle naasmiseks.	Suurendada kannatanute töövõimet läbi rehabilitatsiooni.
Ennetada tööõnnetusi ja kutsehaigusi.	Ennetada isikute töövõime kaotust.
Kaitsta tööandjaid finantsriskide eest, seoses tööõnnetuste ja kutsehaigustega.	Abi osutamine tööandjale töökeskkonna parendamisel.
Luu kõigile ühetaoline kindlustuskaitse ja hüvitiste väljamaksmise korraldus.	Luu töövõime toetamise süsteemi reformi käigus tööõnnetuskindlustuse süsteem.

Erinevatel aegadel on eesmärk olnud peaaegu sama ja inimkeskne kuigi erinevates sõnaasetustes. Sotsiaalministeerium esitab oma arengukavas aastateks 2014 - 2017, et integreerib tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse ühtsesse töövõimetusskeemi. Praegu koordineerib sotsiaalsüsteemi Haigekassa, Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusamet. Arengukava alusel ja töövõime hindamise süsteemi reformiga antakse koordineerimine Töötukassale. See aitab kaasa uue süsteemi efektiivsusele. Põhimõte seisneb selles, et ei toimuks erinevate teenuste (tööturuteenused, sotsiaalteenused) dubleerimist ja ajutine ning püsiv töövõimetuse ühendatakse üheks töövõimeskeemiks. (Sotsiaalministeeriumi...2014)

Töötukassa pädevusse antakse nii töövõime hindamine, tööturumeetmete pakkumine, kui ka hüvitiste maksmine. Kuna tööõnnetusjuhtumiga on kindlasti tegu ka töövõime kaotamisega,

siis Töötukassa peamiseks ülesandeks jääb hinnata järeljäänud töövõimet, mitte niivõrd kahju hüvitamise suurust.

Joonis 1. Töövõimetuspensionite ja töövõimetoetuste prognoositav eelarve graafik. (Töövõime...21.03.2013)

Nagu jooniselt näha, siis uue süsteemi rakendamisel 2018ndaks aastaks vähenevad töövõimetuspensionite ja töövõimetoetuste kulud ehk reformi varjatud eesmärgiks on vähendada töövõimetoetusi saavate isikute arvu või väljamakseid.

Uue süsteemi kohaselt lubab sotsiaalministeerium, et inimesele antakse võimalus töötada vastavalt oma terviseseisundile ka ajutise töövõimetus korral. Praegu kehtib ajutise töövõimetus ajal, mis võib kesta kuni kuus kuud, täielik töötamise keeld, kuigi inimene võib soovi korral ka arvuti taga teha kaugtööd või käia tööl paindlikuma graafiku alusel. (Töövõime...2013)

Sotsiaalministeeriumi lubadus on kaheldav. Võimaluse andmist töötamiseks ajutise töövõimetus ajal tuleb mõista nii, et ei keelata töötada ajutise töövõimetus ajal, juhul kui isik ise endale töö leiab. Pole sugugi kindel, et tööandjal on aega ja tahtmist muuta graafikut paindlikumaks või pakkuda kaugtööd.

Oluline on välja tuua, kuidas hakatakse töövõimet hindama. Kui seni määrati töövõimetus protsentides, siis uue süsteemi kohaselt hinnatakse, kas inimene on töövõimeline; kas ta on

osaliselt töövõimeline; kas inimesel puudub töövõime. Sellisele hinnangule peavad kinnituse andma ka töötervishoiuarstid.

Töövõimetoetus hakatakse määrama kahes suuruses - 320 eurot, siis kui töövõime puudub ja 182 eurot osalise töövõime korral.

- Töötasu saamisel makstakse toetust täies ulatuses, kui töötasu on väiksem kui 60 kordne päevamäär (ca 640 eurot);
- osalise töövõime korral töötasu vahemikus 641 - 1005 euro puhul toetust vähendatakse;
- töövõime puudumisel töötasu vahemikus 641 - 1280 euro puhul toetust vähendatakse;
- osalise töövõime korral töötasu saamisel üle 1005 euro töövõimetoetust ei maksta;
- töövõime puudumisel töötasu saamisel üle 1280 euro töövõimetoetust ei maksta
- toetust indekseeritakse. (Uus...2014)

Osalise töövõimega inimene peab töövõimetoetuse saamiseks olema töötuna arvel ning osalema aktiveerivates meetmetes, õppima (kuni 30. eluaastani) või töötama. Nendel isikutel, kellel töövõime täielikult puudub on aktiivsuse nõuded vabatahtlikud. Toetust makstakse isikutele, kes töötavad ja kelle sissetulek jääb alla teatud piiri. (Töövõime...2013)

Arvestades, et Eestis on miinimum töötasuks kehtestatud 355 eurot ja enamasti on sellise töötasu saajateks abitöölised, tekib kindlasti Eestisse juurde nii osalise töövõimega kui ka töövõime puudumisega inimesi. Ennustada võib statistika suurenemist tingituna just *psühhoneuroloogilistest* haigustest. Kui uus süsteem pidi kulusid vähendama ning uue süsteemi loomisel ei osanud keegi ette näha just selliste haigustega klientide kasvu, siis võib arvata, et nii Töötukassa kui ka tervishoiuarstide abi piirneb tulevikus vaid inimeste haigus ja/või õnnetusjuhtumite hindamisega.

Tervise- ja tööminister Urmas Kruuse on öelnud intervjuus ETV saatele "Terevisioon", et üks olulisemaid tema uue tööga seonduvaid asju on töövõimekusreform. Tema sõnul on Eestis praegu umbes 100 000 osalise töövõimega inimest, kellest töötab ainult kolmandik. Kahel kolmandikul nendest, kes ei tööta, on soov tööjõuturule tagasi tulla. Ühiskonnas on võtmeküsimuseks, kuidas tänastes tingimustes ära kasutada kõikvõimalik inimeste potentsiaal. Ei saa olla loogiline, et nii suur hulk inimesi on lihtsalt tööjõuturult eemal. Olukorras, kus pensionäride arv kasvab ja töötavate inimeste arv väheneb, tuleb tema sõnul leida lahendus, et olukord ei halveneks veelgi. Ta ei ole kohanud inimesi, kes üldse ei tahaks

tööl käia. Kruuse kinnitas, et uus süsteem ei taha tekitada inimestes stressi, ning juhul kui osalise töövõimega inimene tööle läheb, ei kaota ta automaatselt kõiki toetusi. Eesmärk on, et inimeste sissetulekud kasvaksid. (Kruuse ... 2013)

Lugedes eelpool tingimusi, et osalise töövõime korral töötasu saamisel vahemikus 641 - 1005 euro puhul toetust vähendatakse ja töötasu saamisel üle 1005 euro puhul töövõimetoetust ei maksta, on antud intervjuu vägagi stressi tekitav. Eestis oli 2013. aasta IV kvartalis Statistikaameti andmetel keskmine brutokuupalk 986 eurot. Keskmine ei tähenda muidugi, et kõigil. On suur tõenäosus, et osalist töövõimet keegi endale ei soovi. Pealegi on osalise töövõime indekssumma 182 eurot. Olgu siis parem juba töövõime puudumine. Siit saab järeldada, et tõepoolest võivad kulud töövõimetoetustele väheneda. Halvem olukord on näiteks Soome lähetatud Eesti ehitajal, kelle brutokuupalk võib jääda 4000 - 6000 euro vahele. Läbi tööõnnetuse kannatada saanud ning ratastooli jäänuna ei ole tal lootustki töövõime puudumise toetusele. Võtmeküsimuseks võib olla, kuidas hakatakse osalist töövõimet ja töövõime puudumist hindama. Kas on võimalik, et ühe isiku puhul hinnatakse mõlemat, nii osalist töövõimet kui töövõime puudumist; mida hinnatakse ratastooli jäänud ehitaja puhul; mis olukord on see, kui töövõime puudub või kui on osaline töövõime - seda protsessi pole veel avalikustatud.

Kui senini puuet omanud inimestel töövõimetuspensionini saamise aeg läbi saab, siis alates 2016. aasta jaanuarist peavad nad Töötukassa poole pöörduma ja esitama avalduse, et nende töövõimet hinnatakse. Idee järgi annab Töötukassa küsimustiku, kus avalduse esitaja hindab oma füüsilist ja vaimset võimekust (küsimustik on samuti veel väljatöötamisel). Töötukassa vaatab küsimustiku üle ja võib teatada, et isik on osaliselt töövõimeline. Alati ei pruugi võimetekohane töö sobida ja isik peab hakkama töötukassa juures aktiivsuspõudeid täitma, sest muidu võib oma igakuisest töövõimetoetusest (182 eurot) ilma jääda. Probleem võib ilmnedas selles, et raske puudega inimesel on keeruline täita aktiivsuspõudeid. Sobiva töö leidmisel võib hiljem selguda, et mingitel põhjustel töö ei sobi. Kaks korda sobivast tööst keeldumise tõttu võib Töötukassa peatada töövõimetoetuse maksmise.

Sama reformiga seostatakse rehabilitatsiooni ja abivahendite korraldus töövõimeskeemiga. Rehabilitatsioonitoetust hakatakse maksuma puuetega inimestele sotsiaaltoetuse seaduse alusel rehabilitatsiooniteenuse saamiseks ning täiendkoolitustoetust töötava puudega inimese tööalaseks ja tasemekoolituseks. Põhimõtte peaks seisnema selles, et inimene saaks

taastusravile ja/või rehabilitatsiooni töövõimetuse alguses, mitte alles siis kui kujuneb välja puue või püsiv tervisekahjustus. (Töövõime...2013)

Mis saab nendest inimestest, kes on küll saanud tervisekahjustuse, aga kellele ei ole puuet diagnoositud. Töövõimereform lubab isikukeskset lähenemist. Kuna uue töövõimeskeemiga antakse kõik korralduslik poole Töötukassa kätte, siis tekib järjekordselt küsimus, kuidas suudab üks asutus administreerida ligikaudu 100000 inimest isikukeskselt, sest samaaegselt võib olla isikul olla töövõime puudumine kui ka puue. Võib arvata vaid töökohtade juurdetekitamist Eesti Töötukassa juures ja seejuures ei vähene mitte administreerimiskulud, vaid majandamiskulud.

Lisaks lubatakse töövõime reformi käigus tööandjal maksuvabalt hüvitada puuetega inimestele isikliku mootorsõiduki kasutamist. See on soodustav tegur tööandjale võtta tööle puudega inimene. Sellega võimaldatakse maksusoodustust aga kõikidele ettevõtetele, kuna eeldatavasti on üsna pea Eesti tööealine elanikkond väga haige ja enamasti puudega. Sellest tingituna väheneb üksikisiku tulumaksubaas, mis omakorda avaldab negatiivset mõju kohalikele omavalitsustele.

Alates 2017. aastast hakkab haigushüvitist maksuma Haigekassa asemel Töötukassa. Haigushüvitise saamise perioodil lubatakse osalist töötamist (Töövõime...2013).

Oht peitub terviseriskiga inimese soovis mitte kaotada osa sissetulekut. Kindlasti kasutavad paljud võimalust, et töötada osaliselt ka töövõimetuslehe ajal. Teine oht võib tuleneda tööandja seisukohast. Võimalik on töötaja survestamine haigena töötamiseks. Siit algab tööealise elanikkonna tervise allakäik.

Täna süsteemilt uuele üleminekuaeg kestab viis aastat. Uut toetust rahastatakse kuni 2017. aastani täies mahus riigieelarvest. Alates 2017. aastast rahastatakse toetust osaliselt riigieelarvest ja osaliselt sotsiaalmaksust. Tööturumeetmeteks, töövõime hindamiseks, abivahendite ja rehabilitatsiooniteenuste osutamiseks taotletakse sihtgrupile vahendeid Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) perioodiks 2014 - 2020. Täielikult peaks uus süsteem kehtima 2020ndaks aastaks. (Töövõime...2013)

Tavakodanikule võib tunduda, et ESF vahendite eest saavad kasu abivajavad inimesed. Kuid sama toetuse sisse peab mahtuma ka kaudsed kulud (tööturumeetmete väljatöötamisega seotud kulud, väljaõpe, töövõime hindajate koolitus, abivahendid ka koolitajatele, lisaks

kulud, mis on seotud rehabilitatsiooniteenuste osutamisega). Otsekulud abivajavale inimesele, näiteks materiaalsed asjad või taastusravi võivad moodustada väga väikese osa.

Töövõime hindamise süsteemi reformis on küll öeldud et luuakse erakindlustusel põhinev tööõnnetuskindlustus ja kutsehaigusega seonduv lükatakse hilisemasse etappi (Töövõime...2013). Sotsiaalministeeriumi arengukavast aastateks 2014 - 2017 tuleneb, et tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustus integreeritakse ühtsesse töövõimetusskeemi.

Andes ülevaate töövõime toetamise reformi süsteemist, järeldub, et töövõime hindamise reform on ehk innovaativsus mõttes vajalik, ainult kelle arvelt ja millise hinnaga. Kuna üleminekuperiood tänaselt süsteemilt uuele kestab viis aastat, siis ei saa kindel olla tööõnnetuskindlustuse loomises.

2.2. Tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalused

Mida teha probleemiga, kui tööõnnetusjuhtum võib olla töövõimekaotus, aga kutsehaigusesse jäämine ei tähenda veel töövõimetust. Kutsehaigus on tööst põhjustatud haigus ja tähendab seda, et inimene ei saa enam samalaadset tööd teha või ei saa üldse teha tööd. Kui tööõnnetusjuhtum toob endaga kaasa ravikindlustusseaduse alusel makstava hüvitise, mis on tasustatud suurema protsendimääraga kui tavaline haigestumine, siis kutsehaigusesse jäämine peaks endaga kaasa tooma eluaegse pensionipõlve. Töökeskkond võib olla väga hästi korraldatud, aga tervistkahjustav töö, näiteks kantserogeensete või radioaktiivsete ainetega on muutnud inimese immuunsüsteemi kümne aasta jooksul nõrgaks ja järeljäänud elu võiks veeta rahulikult pensionil olles.

Praeguse sotsiaalreformi juures ei räägita kutsehaigusest, vaid ainult tööõnnetusjuhtumist - töövõime kaotamisest ja samaaegselt ka töövõime hindamisest. Kutsehaiguse diagnoos inimlikkuse seisukohalt on tulemus ja tasu elutöö eest, millega ollakse ärateeninud rahunev elutempo koos väljateenitud tasuga. Soome mudeli näitel võiks kutsehaiguskindlustus jääda riigi hallata. Hetkel tundub see mugav, sest Haigekassa rahastab arste, haiglaid, Töötervishoiu keskust, kes diagnoosib kutsehaigusi, süsteem oleks üks tervik. Teisalt, tekib siis küsimus, et mis hetkest muutub kutsehaigus töövõimetuspensioniks, et miks peaks pensionit, mis on küll tekkinud kutsehaigusest, maksma Haigekassa tuludest. Isegi sellisel juhul, kui kutsehaiguskindlustus oleks sundkindlustustatud ja maksed laekuksid riigieelarvesse jääks ikka küsimus ressursi jaotamise üle.

Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse sundkindlustuse lahend pakuks kindlustajatele valikuvabadust erakindlustusseltside suhtes. See omakorda eeldaks aga, et riiklikul tasandil kaotataks ära ravikindlustus. Tööandjad maksaksid kohustuslikus korras ainult 20% sotsiaalmaksu, aga 13% sotsiaalkindlustusmaksust jääks töövõtja kanda, loomulikult kajastuks see töövõtja brutopalgas. Koheselt tekiks vajadus erakindlustusseltside järele ja töövõtjatel oleks võimalus valida parimat kindlustuspakkujat, kes osutaks teenust, nii ravikindlustuse kui ka kutsehaiguse tagajärjel tekkinud kahjude (ravi, rehabilitatsioon, töövõimetushüvitis) hüvitamises. Kõik oleks nagu sobiv, aga kas erakindlustusseltsid või selts rahastaks sellest süsteemist ka haiglaid ja, kas töövõtjad, kes on tänaseni harjunud, et tööandja maksab sotsiaalmakseid, on nõus, et nende rahast hoitakse ülal kogu ravikindlustussüsteemi. Küll avaldaks see suurt mõju riigieelarvele, kui maksukohustus tõsta tööandjalt töövõtjale. Suurem brutopalk tähendaks ka suuremaid üksikisiku tulumaksu laekumisi. Veelkord tõdemus, et tööõnnetuskindlustus on seotud kutsehaiguskindlustusega ning ideaalne oleks neid käsitleda ühe kindlustusena.

Tööandjate Keskliit on esitanud ligilähedase mõtte juba 2011. aastal, nentides, et haigekassa peaks pakkuma ka tööõnnetuskindlustust. Tuleks lähtuda printsiibist, et riskid kindlustab nende kandja, sellisel juhul kannaks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse kulud tööandja, aga ravikindlustus finantseeritaks töövõtja brutopalgast. Kuna Eestil ei ole tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi, siis maksab täna maksumaksja kinni kõik tööandja tegemata jätmised.

Uurides Eesti arengut tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse loomisel selgub, et perioodil 2001 - 2014 kajastatud dokumentides ei ole kordagi mainitud vastastikust kindlustust. Küll on otsitud alternatiivvariante, võrreldud süsteeme teiste Euroopa riikidega, kuid süsteemile, millest kasusaajateks on selle tarvitajad pole mõeldud.

Vastastikuse kindlustuse ning ühistegelise kindlustuse kohta on Eesti Ühistegelise Liidu Kirjastus 1926. aastal välja andnud Kindlustus - käsiraamatu, mille on kokku seadnud R. Karras. Juba 1926. aastal eelistatakse ühistegelist - vastastikust kindlustuse vormi ärilisele vormile. *Peab kindlustus ühistegelisel alusel teostuma, langevad kõik kasud ja kahjud, mis kindlustuse teostamine toob, täielikult kindlustuse tarvitajatele* (Karras...1926:15).

Eelpool nimetatud Kindlustus-käsiraamat kirjeldab ka kindlustuse organiseerimist. Üheks kindlustusliigiks oli isiku-kindlustus. Isiku-kindlustus hõlmas endas nii õnnetusjuhtumite

(kehavigastuste) kui ka mitmesuguste haiguste vastu kindlustust; kapitali kindlustust surma puhul; pensioni kindlustust vanaduse puhuks jne.

Ühistegeline kindlustus põhines selles, et neid keda hädaoht võib ähvardada, panevad kokku teatud summad, millega makstakse siis neile osanikele, keda hädaoht tabab (Karras...1926:5).

See tähendab, et vastastikuseid kindlustusseltse eristab kindlustusaktiaseltsidest asjaolu, et kindlustusvõtja on samaaegsel kindlustusandja rollis, mis tagab huvide konflikti puudumise poolte vahel. Kindlustusvõtjad saavad võimaluse võtta osa äriühingu juhtimisest ja seeläbi ka ressursside jaotamisest, sest rahalised vahendid on nende kasutada.

Merlin Kuusler on oma magistritöös (2012) *Vastastikune kindlustusselts kui alternatiiv kindlustusaktiaseltsile* andnud hinnangu vastasseisu likvideerimiseks tööõnnetus ja kutsehaiguskindlustuse suhtes. Kindlustusmakse määr kujuneks vastastikuse kindlustuse puhul tööandjatele madalamaks, kui avalik õigusliku või eraõigusliku süsteemi puhul. Lisaks on antud ühinguvormi puhul seltsi kasusaajad ja kindlustatud isikud kattuvate huvidega, mis väldib huvide konflikti tekkimist poolte vahel. Seeläbi on tagatud kvaliteetsem kindlustusteenus. Eraõiguslik süsteem motiveeriks küll tööandjaid võrreldes avalik õigusliku süsteemiga paremini hoolitsema töökeskkonna ohutuse eest, kuid põhjus oleks siiski vaid eesmärgis saavutada madalat kindlustusmakse määra. Kasu mittetaotlev süsteem aga võimaldab tekkinud ülejääk jaotada kindlustusvõtjate töökeskkonna ohutuse parendamiseks, mille tulemusena paraneks töökeskkond ka tegelikult, mitte üksnes hädapärasel tasemel. (Kuusler...2012:56)

Eestil on ajalooline kogemus ühistegelise - vastastikuse kindlustuse osas. Aastatel 1912 – 1940 kehtis tööandjatele kuuluvate vastastikuste kindlustusseltside poolt pakutav tööõnnetuste vastu kindlustamise seadus (analoogne sellega, mida sooviti tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadusega kehtestada). Kindlustamine toimus ainult tööandjate kulul. (Kuusler...2012:57)

Miks ei ole Eestis olnud arutuseleks vastastikune kindlustus, võib peituda põhjuses, et Eestis ei ole lubatud tegutseda kindlustusandjana üheski muus ettevõtlusvormis, kui aktsiaselts või Euroopa äriühing (SE).

Kindlustusandja võib asutada ainult aktsiaseltsina või Euroopa äriühinguna, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti (Kindlustustegevuse seadus § 3 lg2).

Analüüsisides tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi, leiab autor, et riik on jätnud kõrvale tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustuse loomisel võimaliku alternatiivvariandi vastastikuste kindlustusseltside näol. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse loomisel, mis on tänaseni olnud problemaatiline, oleks vastastikune kindlustusselts sobiv ja vajalik. Selle teostamiseks oleks vaja muuta või täiendada kindlustustegevuse seaduse § 3 lg 2 nõnda: *kindlustusandja võib asutada aktsiaseltsina, vastastikuse kindlustusseltsina või Euroopa äriühinguna, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti.*

KOKKUVÕTE

Tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustusest on Eestis räägitud juba üle 20. aasta. Aastatel 2001 - 2002 toimus Riigikogus kaks tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu lugemist, 2003. aastal võeti eelnõu Riigikogu menetlusest tagasi.

Aktuaalne on, et töövõime toetamise süsteemi reformi käigus tahetakse luua süsteem, mis tagaks õnnetuse tagajärjel töövõime kaotanud või tööõnnetuses kannatanud inimesele haigestumisele eelnenule võimalikult lähedane olukord. Reformiga lubatakse luua tööõnnetuskindlustus, kutsehaigusega seonduv lükatakse hilisemasse etappi.

Eestis ei ole kehtivat tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadust ega ka nimetatud kindlustuste terviklikku ja kaasaegset lahendit. Enam ei räägita töötajate õigustest saada tööst põhjustatud tervisekahjustuse eest töövõimetushüvitist.

Töö uudsus seisneb töötaja allesjäänud töövõime hindamises, läbi mille saab töötajat kauem tööhõives hoida ja teatud tingimuste korral hüvitist mitte maksta.

Probleemiks on, et Vabariigi Valitsuse otsusega luuakse erakindlustusel põhinev tööõnnetuskindlustuse süsteem, mis ei hõlma kutsehaiguskindlustust ning pakub probleemile poolikut lahendust.

Lõputöö eesmärk oli analüüsida tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi.

Selleks, et eesmärki saavutada oli esimeseks uurimisülesandeks anda ülevaade tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustusmodelitest erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides. Ülevaatest järeldub, et enamikes riikides on kõik töötajad kaetud tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusega ning domineerivaks kindlustusmodeliks on riiklik vorm. Austrias, Belgias, Bulgaarias, Itaalias, Leedus, Saksamaal, Soomes, Šveitsis tasuvad tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse osamakseid ainult tööandjad; Rootsis, Prantsusmaal, Iirimaal, Kreekas rahastatakse tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitisi peamiselt, kas palgatöötajate maksetest või tööandjate ja töötajate poolt makstavatest riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksetest. Austrias, Belgias, Hispaanias, Iirimaal katab õnnetusjuhtumikindlustus ka need õnnetused, mis

toimuvad töökohta minekul ja sealt tulekul. Rootsis on füüsilisest isikust ettevõtjal võimalik taodelda tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitist ning, et Saksamaal on kohustusliku õnnetusjuhtumikindlustusega kindlustatud isegi lasteaias hoitavad lapsed.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade Eesti arengust tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustamisel. Autor järeldab, et kord on olnud see päevakorras ja siis kaotanud oma aktuaalsuse. Kindalasti pole see olnud järjepidev ja eesmärgipärane. Kaks korda on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu olnud Riigikogus lugemisel, kolmandal korral võeti tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu ilma Riigikogu täiskogus menetlemata tagasi.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli anda ülevaade töövõime toetamise reformi süsteemist. Andes ülevaade töövõime toetamise reformi süsteemist, järeldub, et tööõnnetuskindlustuse loomine võib olla juhuslik sattumine loodavasse töövõime toetamise süsteemi reformi, sest selle integreerimise protsessist ei ole sõnagi informatsiooni avaldatud. Töövõime toetamise süsteemi reform on ehk innovaatsilisuse mõttes vajalik, ainult kelle arvelt ja millise hinnaga. Kuna üleminekuperiood tänaselt süsteemilt uuele kestab viis aastat, siis ei saa kindel olla tööõnnetuskindlustuse loomises.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi. Analüüsides tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustuse võimalusi, leiab autor, et riik on jätnud kõrvale tööõnnetuse ja kutsehaiguse kindlustuse loomisel võimaliku alternatiivvariandi vastastikuste kindlustusseltside näol. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse loomisel, mis on tänaseni olnud problemaatiline, oleks vastastikune kindlustusselts sobiv ja vajalik. Selle teostamiseks oleks vaja muuta või täiendada kindlustustegevuse seaduse § 3 lg 2 nõnda: *kindlustusandja võib asutada aktsiaseltsina, vastastikuse kindlustusseltsina või Euroopa äriühinguna, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti.*

Edaspidi vajaks veel uurimist, miks on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse vastuvõtmisega venitatud; miks ei ole kindlustustegevuse seadust suudetud muuta nõnda, et kindlustusandja võiks asutada vastastikuse kindlustusseltsina; miks on välditud ajaloolist kogemust; mis põhjusel ja kelle huvides tegelikult ei ole Eestil kohustuslikku tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustust.

SUMMARY

This thesis focuses on insurance against work-related accidents and occupational diseases. The document has one annex. The paper is written in Estonian and consists of 40 pages. 46 sources were consulted in the elaboration of the document and references to these have been given within the text.

The objective of the thesis is to analyse the possibilities for introducing insurance against work-related accidents and occupational diseases in Estonia.

In terms of structure, the paper consists of two chapters. The first chapter gives an overview of insurance systems against work-related accidents and occupational diseases in Estonia and in other European Union's (EU) member states. The second chapter examines the reform of the support system for maintaining work ability, analyses possible solutions for insuring against work-related accidents and occupational diseases, and makes a proposal for solving the problem.

The chosen research method is theoretical, i.e. based on the analysis and synthesis of existing data.

The author concludes that in EU member states the majority of population is covered by state insurance and all employees have compulsory insurance. Estonia is one of the few EU member states without compulsory insurance against work-related accidents and occupational diseases. To introduce such insurance, which so far has been a challenge, a mutual insurance company would be necessary. To this end, Article 3 (2) of the Insurance Activities Act should be amended so as to ensure that an insurance company could be established either as a joint stock company, a mutual insurance company or a European company, unless otherwise stipulated by law.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Eesti Rahvusringhäälingu kodulehelt www.uudised.err.ee/v/eesti/9f1046e4-5e92-4869-a41b-a02f19ba1b59 välja otsitud 02.04.2014.

Eesti Reformierakonna ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna koalitsiooni tegevuskava. www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/tegevusprogramm/Kevadkoalitsiooni%20tegevuskava.pdf välja otsitud 01.04.2014.

Eesti Vabariigi põhiseadus 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992 - RT 1992, 26, 349...RT 2011,2.

Karras, R. Kindlustus-Käsiraamat. Kohalikkudele ühistegeliste kindlustusseltsidele. Eesti Ühistegelise Liidu Kirjastus, Tallinn, 1926. Lk 15.

Kindlustustegevuse seadus 08.12.2004, jõustunud 01.01.2005 - RT 2004, 90, 616...RT 2013,4.

Kirch, M., Naaber, H. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusest Euroopa Liidu mõnedes riikides. Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/doc.php?49669 välja otsitud 15.03.2014.

Kuusler, M. 2012. Vastastikune kindlustusselts kui alternatiiv kindlustusaktiaseltsile. Publitseerimata magistritöö. Eraõiguse instituut, Tallinn.

Laanemets, J. Riik: tööõnnetuste ja kutsehaiguse kindlustussüsteemi ei tule. Äripäev www.haldusuudised.ee/article/2014/3/20/riik_toonnetuste_ja_kutsehaiguse_kindlustussuste_mi_ei_tule välja otsitud 07.04.2014.

Muudatusettepank õigusaktide revisjoniga seoses seaduste muutmise ja kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõule (519 SE). Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&nr=519SE&koosseis=12 välja otsitud 04.04.2014.

Nukka, M. 2013. Arvamus seaduseelnõu 519 SE ja selle seletuskirja kohta. Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&nr=519SE&koosseis=12 välja otsitud 04.04.2014.

Ravikindlustuse seadus 19.06.2002, jõustunud 01.10.2002 - RT I 2002,62, 377...RT I, 2014,2.

Riigikogu menetlusse võeti konkurentsiseaduse ning tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusseaduse eelnõu. 19.03.2001. Eesti Tööandjate Keskliit kodulehelt ettk.tooandjad.ee/et/uudised/2001/03/item18933 välja otsitud 24.02.2014.

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 27 30.04.2001 Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=011220002 välja otsitud 24.02.2014.

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 74 21.01.2002 Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=020220015 välja otsitud 24.02.2014.

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 75 28.01.2002 Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=020290022 välja otsitud 24.02.2014.

IX Riigikogu stenogramm V istungjärk 9.05.2001. Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=989406000#pk2000007808 välja otsitud 24.02.2014.

IX Riigikogu stenogramm VII istungjärk. 30.01.2002. Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&date=1012388400#pk2000008500 välja otsitud 24.02.2014.

Siitan, P. 14.12.2009. Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustusseadus - teeme, ei tee ... juba pea 17aastat. Eesti Töötervishoid, 4/2009. www.employers.ee/et/kompetents/9 vaatenurk78720-toeoenetus- ja kutsehaiguskindlustus välja otsitud 24.04.2014.

Siitan, P. 30.01.2013. Euroopa Liidu suunad ja praktika töötajate kindlustamisel www.heateenindus.ee/public/Siitan_TOKS_2013.pdf välja otsitud 24.02.2014.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2013 - 2016. Sotsiaalministeeriumi kodulehelt www.sm.ee/meie/eesmargid-ja-nende-taitmine/ministeeriumi-arengukava.html välja otsitud 21.03.2014.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava aastateks 2014 - 2017. Sotsiaalministeeriumi kodulehelt www.sm.ee/meie/eesmargid-ja-nende-taitmine/ministeeriumi-arengukava.html välja otsitud 21.03.2014.

Töövõime toetamise süsteemi põhimõtted ja ajakava 2013. Sotsiaalministeeriumi kodulehelt www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/TVK/T%C3%B6%C3%B6v%C3%B5ime_toetamise_s%C3%BCsteemi_p%C3%B5him%C3%B5tted_ja_ajakava.pdf välja otsitud 21.03.2014.

Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadus (eelnõu 711 SE). Riigikogu kodulehelt www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=010750004 välja otsitud 05.04.2014.

Uder, L. , Loom, R. , Vain, M. 10.03.2011. Järelaudit riigi tegevusest turvalise töökeskkonna tagamisel. Riigikontrolli aruanne Riigikogule. Riigikontrolli kodulehelt www.riigikontroll.ee välja otsitud 24.02.2014.

Uus töövõime toetamise süsteem. Sotsiaalministeeriumi kodulehel toovoime.sm.ee/uus-toeovoime-toetamise-suesteem.html välja otsitud 20.03.2014.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2011 - 2015. Vabariigi Valitsuse kodulehelt www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/valitsusteloetelu/VV_Tegevusprogramm_2011-2015.pdf välja otsitud 01.04.2014.

Veldre.V, Masso.M, Osila.L, Kruus.P 2012. Töövõimetuse hindamine, asendussissetuleku võimaldamine ja tööalane rehabilitatsioon Eestis ja viies Euroopa Liidu riigis. Uringuaruanne. Tallinn, Poliitikauuringute Keskus Praxix www.rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/5400/1/Praxix2012.pdf välja otsitud 24.04.2014.

Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011 - 2015 täitmisest (aprill 2011 - märts 2014). Vabariigi Valitsuse kodulehelt www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/valitsusteloetelu/Valitsuse_t%C3%B6%C3%B6_6_aruanne_2011-2014.pdf välja otsitud 04.04.2014.

Your (a) social security rights in Austria. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Austria_en.pdf välja otsitud 08.03.2014.

Your (b) social security rights in Belgium. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Belgium_en.pdf välja otsitud 08.03.2014.

Your (c) social security rights in Bulgaria. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Bulgaria_en.pdf välja otsitud 08.03.2014.

Your (d) social security rights in Spain. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Spain_en.pdf välja otsitud 08.03.2014.

Your (e) social security rights in Ireland. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Ireland_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (f) social security rights in Iceland. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Iceland_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (g) social security rights in Italy. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Italy_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (h) social security rights in Greece. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Greece_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (i) social security rights in Cyprus. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Cyprus_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (j) social security rights in Lithuania. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Lithuania_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (k) social security rights in Latvia. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Latvia_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (l) social security rights in France. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20France_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (m) social security rights in Sweden. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Sweden_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (n) social security rights in Germany. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (o) social security rights in Finland. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Finland_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (p) social security rights in Denmark. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Denmark_en.pdf välja otitud 15.03.2014.

Your (r) social security rights in Switzerland. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Switzerland_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Your (s) social security rights in the United Kingdom. 2013. Euroopa Komisjoni kodulehelt ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20UK_en.pdf välja otsitud 15.03.2014.

Lisa Sotsiaalkindlustuse süsteemid. Euroopa Komisjoni kodulehelt www.missoc.org/MISSOC/INFORMATIONBASE/COMPARATIVETABLES/MISSOCDATABASE/comparativeTableSearch.jsp välja otsitud 08.03.2014

Joonis 1 Sotsiaalministeeriumi kodulehelt www.toovoime.sm.ee/uus-toeoevoime-toetamisesüsteem.html välja otsitud 20.03.2014.

Tabel 1 Töövõime toetamise süsteemi reformi (2013) ja Tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seaduse eelnõu (2001) erinevused /sarnasused. Allikas: Töövõime...2001. (Autori koostatud)

LISA SOTSIAALKINDLUSTUSSÜSTEEMID MISSOC VÕRDLUSTABEL

Sotsiaalkindlustussüsteemid MSSOC võrdlustabel seisuga 01.07.2013 esitatakse elektroonilisel andmekandjal (CD), kuna on mahukas ja lisaks lõputööle 88 lehekülge.